

ಕೈಲಾಸ - ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಯಾತ್ರೆ

ಡಾ. ಹೆಚ್. ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲ

ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕೈಲಾಸ-ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಯಾತ್ರೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಧನ್ಯತಾಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಈಚೆಗೆ ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವ ಲೇಖಕರ ಅನುಭವಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿಂತಕರೂ, ಬರಹಗಾರರೂ ಆಗಿರುವ ಇವರ ಹಲವು ಬರಹಗಳು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಕೈಲಾಸ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಾ? ಬೇಡ. ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷ ಮುಂದೂಡಿ. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಈ ಲೇಖನ ಓದಿ.

ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ

ಬೇಡ ಎನ್ನಲು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು: ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಲ್ಲ ಹಾದಿಯನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಸುರಿ ಬಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ ನಾಥು ಲಾ ಪಾಸ್ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಚೀನೀಯರು ಮುಚ್ಚಿರುವುದು. ಇನ್ನೆರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ಮಾರ್ಗ ತೆರವಾಗಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ ಆರೋಗ್ಯದ್ದು. ೧೮,೦೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣದ ಒತ್ತಡ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಮಟ್ಟದ ಅರ್ಧದಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ರಕ್ತದೊತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಮುಖ ಬಾತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ೬೫೦೦ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದಲೇ ತಲೆತಿರುಗುವುದು, ವಾಂತಿಯ ಅನಿಸಿಕೆ, ತಲೆನೋವು, ನಿದ್ರೆ ಬರದಿರುವುದು, ಉಸಿರಾಟದ ಕಷ್ಟ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತವಾಸದ ತೊಂದರೆಗಳು ಆರಂಭ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದು, ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡದಿರುವುದು ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಯಿಲೆಗಳಾಗಲು ಕಾರಣ. ಸರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತರದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇಹ ಆ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅತಿ ಎತ್ತರದ (೮೦೦೦ ಅಡಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ) ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಏರಿದ ಆರಂಭದ ೧೨ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪ ತೋರುತ್ತವೆ.

ವಿರಳ ವಾತಾವರಣದಿಂದಾಗಿ ಬರುವ ಇವು ಮೂರು ವಿಧ: ತೀವ್ರ ಪರ್ವತ ಕಾಯಿಲೆ (ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ತಲೆತಿರುಗುವುದು, ವಾಂತಿ; ಸುಸ್ತು, ತೇಲುವ ಅನುಭವ; ನಿದ್ರೆಬರದಿರುವುದು) ಇದು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದರೆ, ಡಯಾಮಾಕ್ಸ್ (Dia-mox) ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಅಸಹನೀಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯಬೇಕು. ಇದು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಸೆರೆಬ್ರಲ್ ಎಡಿಮಾ ಕಾಯಿಲೆ ಎರಡನೆಯ ಹಂತ. ಮಿದುಳು ಬಾತು, ದ್ರವ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಸರಿ, ಮಿದುಳಿನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗುವುದು ಇದರ ಲಕ್ಷಣ. ರಾತ್ರಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇದು ಕೋಮಾ ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳಿಂದ ಎರಡು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಸಾವನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು. ಔಷಧಗಳಿಗೆ ಬಗ್ಗದ ತೀವ್ರ ತಲೆನೋವು, ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಲ ಮೂತ್ರಗಳು, ಅಸಹಜ ಚಲನೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪುವುದು, ಪಕ್ಷವಾತ ಮೊದಲಾದುವು ಇದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಡಯಾಮಾಕ್ಸ್ ಜೊತೆಗೆ ಅಸಿಟೋಜೋಲಮೈಡ್ (Acetazola-mide) ಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಕೆಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಇದರಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಕಾಯಿಲೆ, ಪಲ್ಮನರಿ ಎಡಿಮಾ. ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವ ತುಂಬಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲೂ ಉಸಿರಾಡಲಾಗದಿರುವುದು, ನಿಲ್ಲದ ಕೆಮ್ಮು, ರಕ್ತಯುಕ್ತ ಕಫ, ತೀರ ನಿಶ್ಚಿತ್ತಿ, ಹೃದಯದ ಬಡಿತ ಹೆಚ್ಚುವುದು ಇದರ ಲಕ್ಷಣ. ಆಮ್ಲಜನಕ ಕೊಡುತ್ತ ಕೆಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಕಾಯಿಲೆಗಳಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ೧೬೦೦೦ ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ರೆಟಿನಾದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗಿ, ಅರೆಕುರುಡುತನ ಬರಬಹುದು. ಹಿಮದ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಪ್ರಕಾಶ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣುಗತ್ತಲೆ ಬರಬಹುದು.

ಕುಡಿತ, ಬೀಡಿ ಸಿಗರೇಟು ವರ್ಜ್ಯ. ಉಸಿರಾಟ ತಗ್ಗಿಸುವುದರಿಂದ ನೋವು ನಿವಾರಕಗಳು, ನಿದ್ರಾಗುಳಿಗೆ ಸೇವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬೇಡ ಎನ್ನಲು ಅರ್ಥಿಕ ಕಾರಣವೂ ಮುಖ್ಯ. ೨೨ ದಿನದ ಈ ಯಾತ್ರೆಗೆ (ಬ್ಯಾಚ್ ೬-ನಾಥು ಲಾ ೨೦೧೬ ಜುಲೈ) ನನಗೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರೂ. ಖರ್ಚಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹತ್ತುಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು. ಟಿಬೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿನ ಹನ್ನೊಂದು ದಿನದ ವಾಸ್ತವ್ಯ, ಬಸ್ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀಡಬೇಕು! ಅದರಲ್ಲೂ ಆಹಾರ ನಮ್ಮದೇ. ಲಾಜಿ (lazi) ಎಂಬ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಊರಿನಿಂದ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇರುವ, ಹೊರಹೋಗಲು ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದ ರಕ್ಷಿತ ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ. ವಸತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ, ಚೀನೀ ಮಾದರಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳು ಅಸಹನೀಯ. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ. ದೇರಾಪುಕ್ (Deraphuk) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತ ಚರಣ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಪರಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ನೋಡಲು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಹೋಗುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಪೂರ್ಣ ಕೈಲಾಸ ದರ್ಶನ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ನಾವು ನೋಡುವ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಆಕರ್ಷಕ ಪೋಟೋಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ತೆಗೆದವು.

ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯಬೇಕಿಲ್ಲದ ನಾಥು ಲಾ ಪಾಸ್ ಮಾರ್ಗ

ವಯಸ್ಸಾದವರಿಗಾಗಿನ ನಾಥು ಲಾ ಪಾಸ್ ಮಾರ್ಗ (ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ) ತೆರೆದಿದ್ದು ಕೈಲಾಸ ಮಾನಸ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಚೀನಾ ಸರಕಾರ ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಪರಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಹಣ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ, ವಯಸ್ಸಾಗಿ, ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಮಾಡಲು ಆಗದವರು ಕಡಿಮೆ ಹಣ ಮತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೈಲಾಸ ದರ್ಶಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರೆ ಚೆನ್ನು. ಖಾಸಗಿಯವರು ಬರಿ ೧೨-೧೩ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಎತ್ತರದ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ದೇಹ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಹೋಗುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕ.

ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ ಎನ್ನಲು ಕಾರಣ ಪರಿಕ್ರಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈಗಾ ಗಲೇ ಪರಿಕ್ರಮದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಯಮದ್ವಾರದವರೆಗೆ ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ದೇರಾಪುಕ್‌ವರೆಗೆ ಕಾರು, ಮೆಟಾಡರ್‌ಗಳು ಹೋಗುವಂತಹ ರಸ್ತೆ ಇದೆ. ದೊಲ್ಮಾ ಪಾಸ್ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ೧೯ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಡೆ ಬಸ್ಸು, ದೊಡ್ಡ ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಬಹುದಾದ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯವರ, ಪೋರ್ಟರ್‌ಗಳ

ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಆಗಬಾರದು ಎಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ. ಅಲ್ಲಿನವರು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಬೌದ್ಧಮಠಗಳಿಗೆ ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜುಂಜುಯಿ ಪು (Zhunzhui Pu) ನಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಈ ಕಡೆ ೫ ಕಿ.ಮೀ. ಕಾಲು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕುದುರೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನದಿಯ ಆಚೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ಟಾರ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾರುಗಳು ಜೊಂಗ್ ಬಾ (Zhongba) ಕಡೆ ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು

ಭಾರತ ಸರಕಾರದವರ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿ ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏಕೆಂದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಹ ಎತ್ತರದ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾತ್ರಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿಗೆ ಚೀನಾ ಸರಕಾರದೊಡನೆ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸಲು, ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಐಎಎಸ್, ಐಪಿಎಸ್ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಲಯಸ್‌ ಆಫೀಸರ್ ಆಗಿ ಜೊತೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೀನೀಯರೂ ತಮ್ಮ ಪೊಲೀಸ್, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಾವಲು ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಚೀನೀ ಗೈಡುಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಕಡೆ ಯಾತ್ರಿಗಳ ಅಗತ್ಯ ಗಮನಿಸಲು ಕುಮಾವ್ ಮಂಡಲ್ ವಿಕಾಸ್ ನಿಗಮ್ ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿಂ ಟೂರಿಸಂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಇವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಹೋಗುವಾಗ ಬರುವಾಗ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿ ಸಮಾಜ ಸದನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ಏ.ಸಿ. ವಸತಿ, ಊಟ ಉಚಿತವಾಗಿ ಲಭ್ಯ. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಸರಕಾರೀ ಯಾತ್ರೆ ಪಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಯಾತ್ರಿಗಳ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಚುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ಯಾತ್ರಿಗಳೂ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದ ಪರಿಚಯ ಜೀವನ ದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುವ ಸ್ನೇಹವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು.

ಲಿಪುಲೇಕ್ ಪಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ೨೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ಟ್ರೆಕ್‌ಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ತರುಣರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ. ನಾಥು ಲಾ ಪಾಸ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಾರ್ಚೆನ್‌ವರೆಗೆ ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ, ವಯಸ್ಸಾದವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ. ಈಗ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ಪರಿಕ್ರಮವನ್ನು ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಗಮನಿಸಿ, ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಮಾಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಚಿನ ೪೨ ಜನರಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ಐದು ಜನ. ೧೫ನೇ ಮೈಲಿಯಲ್ಲಿ (ಗ್ಯಾಂಗ್ಟೋಕ್‌ನಿಂದ ಮುಂದಿನ ಶಿಬಿರ) ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟು ಹಿಂದಿ

ರುಗಿದವರು ಇಬ್ಬರು. ಉಳಿದ ೩೫ ಯಾತ್ರಿಗಳೂ ಕೈಲಾಸ ಪರಿಕ್ರಮ ಮಾಡಿದವು.

ಸಿದ್ಧತೆ

ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿರುವ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಪುಸ್ತಕ ನೀಡುವುದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಔಷಧಿಗಳು, ಎರಡು ಜೊತೆ ಪೂ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆಯಲು ಚಪ್ಪಲಿ, ಎರಡು ಸ್ವೆಟರ್, ಎರಡು ಜೊತೆ ಥರ್ಮಲ್ ವೇರ್‌ಗಳು, ಎಂಟು ಜೊತೆ ಸಾಕ್ಸ್, ಆರು ಷರಟು, ಐದು ಪ್ಯಾಂಟ್ ಇವೆಲ್ಲ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಚಳಿಯಿದ್ದು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಒಂದು ಸ್ವೆಟರ್, ಒಂದು ಜೊತೆ ಥರ್ಮಲ್ ವೇರ್, ೨ ಜೊತೆ ಸಾಕ್ಸ್, ಮೂರು ಷರಟು-ಪ್ಯಾಂಟು ಸಾಕು. ರಾತ್ರಿ ಷರಟು-ಪ್ಯಾಂಟು ಹಾಕಿ ಮಲಗಿದರೆ, ನೈಟ್ ಡ್ರೆಸ್ ಅನಗತ್ಯ. ಬಿಸಿನೀರಿನ ಚೀಲ ಅಥವಾ ಸೀಸೆ ಬಳಸಿ ಚಳಿ ತಡೆಯಬಹುದು. ಶಾಲು, ಸ್ಲೀಪಿಂಗ್ ಬ್ಯಾಗುಗಳು ಬೇಡ. ಹವಾಯಿ ಚಪ್ಪಲಿಗಿಂತ ಸಾಕ್ಸ್‌ನೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಗುರ ಚಪ್ಪಲಿ ಸೂಕ್ತ.

ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಲಗೇಜುಗಳನ್ನು ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಬೇಕು, ನಾವೇ ಹೊತ್ತು ವ್ಯಾನಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ. ಬೇಡದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲೋ, ಶರತಾಂಗ್‌ನಲ್ಲೋ ಇಟ್ಟು ಹೋಗಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಅಮೃತಜನಕದ ಕೊರತೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವುದು, ಹೊರುವುದು ಕಷ್ಟದಾಯಕ. ಸಣ್ಣ ಬೆಂಜೋಲಿಗಿಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ, ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಿಡಬೇಕು. ೨೦ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು ತೂಕವೇ ವಿನಃ ಗಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮೂರು ದೊಡ್ಡ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿ. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಬೇಕೆಂದಾಗ ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಅವಸರದಲ್ಲೂ ಬೇಗನೆ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಸದಾ ಬೇಕಾಗುವ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು, ಉಡುಪುಗಳು, ಒಳ ಉಡುಪುಗಳು, ಔಷಧಿ, ಆಹಾರ, ಇತರೆ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಮೊದಲು ಸಣ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಆಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಚೀಲದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟರೆ, ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಕಾದಾಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಮಳೆಗೂ ನೆನೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಸಣ್ಣ ಫ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲು ಬಳಸಬಹುದು.

ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ

ನಡೆದೇ ಹೋಗುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿದ್ದರೂ, ಇನ್ಸೂರಿನ್‌ನಂತೆ ಪೋರ್ಟರ್, ಕುದುರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹಣ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಮಧ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ನೀಡುವೆನೆಂದರೂ, ಕುದುರೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ಸವಾರಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಾಹನದಂತಲ್ಲ. ಎತ್ತಿಹಾಕಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಲಗಾಮು

ಹಿಡಿದ ಮಾಲಿಕನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿತು, ಅದು ಕೇಳುವಂತೆ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುತ್ತ, ಕಾಲಿನಿಂದ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಒತ್ತಡ ನೀಡಿ, ಅದರ ಉಸಿರಾಟ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಒಳಿತು. ಏರುವಾಗ ಮುಂದಕ್ಕೂ, ಇಳಿಯುವಾಗ ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಬಾಗಿ, ಸಮ ತೋಲ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಅದರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ನಿರಂತರ ಗಮನ, ಶ್ರಮ ಬೇಡುವ ಕೆಲಸ. ನಿದ್ರೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಬ್ಯಾಚ್‌ನ ಮೂವರಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಕೈಮೂಳೆ ಮುರಿದಿತ್ತು; ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಿದ್ದು, ಕಾಲ ಮೂಳೆ ಹೇರ್‌ಲೈನ್ ಫ್ರಾಕ್ಚರ್ ಆಯಿತು. ಪೋರ್ಟರು, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಲಾಟರಿ ಮೂಲಕ ಹಂಚುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಆರಿಸಲಾಗದು.

ಹೆಚ್ಚು ಹೊರೆ ಅನಗತ್ಯ

ಆಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಣಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ತಿಂಡಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮವರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಕೂಡ. ಹೊರುವ ತೂಕ ಏರಿತು ಅಷ್ಟೆ. ಬೀಜವಾದದ್ದರಿಂದ ಚೀನೀ ಯರು ಬಾದಾಮಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದ ಸೀಜ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಶರತಾಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿನ್ನಿ ಎಂದರೂ, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಿಂದದ್ದು ಅರಗದೆ ಭೇದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾರವಿಲ್ಲದ ಅಡುಗೆ ಆದ್ದರಿಂದ, ಚಟ್ಟಿಪುಡಿ, ಮೆಂತೆಹಿಟ್ಟು, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಗಳು, ಪುಳಿಯೋಗರೆ ಮೊದಲಾದ ಗೊಜ್ಜುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅನುಕೂಲ. ದಕ್ಷಿಣದ ನಾನು ಇಡೀ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ರೋಟಿ ತಿನ್ನದೆ, ಅರಗುವ ಅನ್ನ, ದಾಲ್‌ಗಳಲ್ಲೆ ದಿನ ದೂಡಿದೆ. ಕಾಫಿ ಕುಡಿದೆ. ಸಹಯಾತ್ರಿಣಿ ಆತಾ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಖಾರದ ಗೊಜ್ಜು ನೀಡಿದ್ದರು.

ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಹೆದರುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರ್ವತ ಏರುವಾಗ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ; ಎತ್ತರದ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ, ತಿರುಗಾಡಿ ವೃಥಾ ಆಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು. ನಿಜವಾಗಿ ನಾವು ತಕ್ಷಣ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಾಯಿಲೆ ಅತಿಸಾರ. ಉದಾಸೀನ ಮಾಡದೆ ತಕ್ಷಣ ನಿಮಗೆ ಹೊಂದುವ ಔಷಧ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನಿಶ್ಚಕ್ರರಾಗುತ್ತೀರ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಲಬದ್ಧತೆ ಆದಾಗಲೂ, ಔಷಧದಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ವಸತಿಯಲ್ಲಿನ ಟಾಯ್ಲೆಟ್‌ಗಿಂತ ಹೊರಗಿನ ಚೀನೀ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಾಯಿಖಾನೆ ಅತಿ ಘೋರ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡಿ. ಎರಡನೆಯದು ಶೀತ. ಮೊದಲೇ ಉಸಿರಾಟ ಕಷ್ಟ. ಶೀತವಾದರಂತೂ ನಿದ್ರೆ

ಬಾರದು. ತಲೆನೋವು, ಜ್ವರಗಳು ಮುಂದಿನ ಹಂತವಾಗಿ ಬರುವುವು. ಮೂರನೆಯ ತೊಂದರೆ ನಿದ್ರಾನಾಶ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹವೇ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಅತಿಸಾರದ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡೊಡನೆ ಎಂಟೆರೋ ಕ್ವಿನಾಲ್ (enteroquinol) ಮಾತ್ರ ನುಂಗಿದೆ. ಶೀತ, ಅನಿದ್ರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಶಂಕರನ್ ನಂಬೂದಿರಿಯವರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಶೀತಜ್ವರಾದಿಕಾಠ್ಯಂ, ಗೋರೋಚನಾದಿಗುಳಿಕಂ, ಮಾನಸಮಿತ್ರವಟಕಂ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯುವುದು, ಅದರಲ್ಲೂ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಕ್ಯಾಮರಾ ಕ್ಲಿಕ್ ಮಾಡುವುದು ಸಾಹಸವೇ ಸರಿ. ಸೆಲ್ಫಿ ಗೀಳು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಫೋಟೋದೊಳಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಖ ಇರಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ. ಗ್ಲಾಸ್ ತೆಗೆದಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲ.

ಶತ್ರು ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಶೌಚಾಲಯ ಸಮಸ್ಯೆ

ಇನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಸಿದ್ಧತೆ. ಚೀನೀಯರ ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಉದಾಸೀನತೆ ತೋರಿ. ಯಾತ್ರೆಗೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಭಾಗವನ್ನು ಚೀನೀಯರು ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನೂ ಅಮೆರಿಕನ್ ಡಾಲರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಬೇಕು. ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವಂತಿದ್ದರೆ, ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶತ್ರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಿರಿ. ಊರ ಹೊರಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಸ್ನಾನದ ಮನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಗುಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅಡಿ X ಐದು ಅಡಿ ಆಯತಾಕಾರದ ತೂತು ಮಾಡಿರುವ ಬಾಗಿಲು ಇಲ್ಲದ ವಾಸನೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶೌಚಾಲಯ, ರಾತ್ರಿ ೯ರ ವರೆಗೆ ಕರೆಂಟ್ ನೀಡದಿರುವುದು, ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೭ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ಟಿಬೆಟ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಭಾರತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮುನ್ನ ಕೊಡುವುದು, ಯಾರ ಜೊತೆಗೂ ಮಾತನಾಡಲಾಗದಿರುವುದು, ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಲು ಬಿಡದಿರುವುದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಡೆ ಬಸ್ ನಿಲ್ಲಿಸದಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಬೇಸರ ಪಡದೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಟಾಯ್ಲೆಟ್‌ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು. ಲಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿದೇಶೀ ಮಾದರಿ ಕಮೋಡ್ ಇವೆ. ಉಳಿದ ಕಡೆ ಕಾಂಗ್ರಾ, ದೆರಾಪುಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮಾದರಿ ಕಮೋಡ್ ಇವೆ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಚೀನೀ ಟಾಯ್ಲೆಟ್‌ಗಳೇ. ಹೀಗಾಗಿ, ಮೊಣಕಾಲು ನೋವು ಇರುವವರು ಗೊಣಗದೆ ನೋವು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಟಿಬೆಟ್ ಭೂಪ್ರದೇಶ

ದೃಶ್ಯವೈಭವ

ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬೋಳು ಬಯಲುಗಳು, ಏನೂ ಬೆಳೆಯದ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ, ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ತೊರೆಗಳು ಹರಿಯುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತ ಕೊಳಗಳು, ನದಿಗಳಾಗುವುದು, ಪರ್ವತ ಭಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿನ ತೆರೆತೆರೆಗಳಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸದೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಹಾನ್ ಚೀನೀಯರನ್ನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಸ್ತೆಗಳು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆ ಟಾರ್ ಹಾಕಿ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾದ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಕಾಲುವೆಗಳು. ಎಲ್ಲೂ ರೋಡ್ ಹಂಪ್‌ಗಳಿಲ್ಲ. ವೇಗ ತಗ್ಗಿಸಲು ಬಿಳಿ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಬಳಿದಿರುವರು. ರಸ್ತೆಯ ಬಲಬದಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕು. ವಾಹನಗಳು ಎಡದಿಂದ ಓವರ್ ಟೇಕ್ ಮಾಡುವುವು. ಎಲ್ಲ ವಾಹನಗಳು ಎಡಬದಿ ಚಾಲಕ ಕೂರುವಂತಹವು. ನಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ಎರಡು ಮಿನಿ ಬಸ್‌ಗಳು ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ೯೦-೧೦೦ ಕಿ.ಮೀ. ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವಾಹನಗಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಲಾರಿಗಳು ಅಚ್ಚರಿ ತರುವಂತಹವು. ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಕ್ಷರ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು ಚೀನಾ ಮೊಬೈಲ್ ಹಾಗೂ ಎಬಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನವು ಮಾತ್ರ. ಚೀನಾದ ಪ್ರಗತಿ ಅದ್ಭುತ. ಮೊಬೈಲ್ ಸಿಗ್ನಲ್ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಫೋನ್ ಸಮಸ್ಯೆ

ಐಎಸ್‌ಡಿ ಕಾರ್ಡ್ ಆಗಲಿ, ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ ಕಾರ್ಡ್ ಆಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದು. ಪಬ್ಲಿಕ್ ಟೆಲಿಫೋನಿನಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡಲು ಆಗದು. ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ ಕಾರ್ಡ್ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಿಂದ ಒಳಬರುವ ಕರೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು, ಅಷ್ಟೆ. ಚೀನಾದಿಂದ ಮನೆಯವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬಹುದೆಂಬ ಮಾರ್ಗ

ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗಿದೆ

ದರ್ಶಿ ಪುಸ್ತಕದ ಮಾಹಿತಿ ತಪ್ಪು. ಇನ್ನೊಂದು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವಾಪಸಾಗುವಾಗ ಬ್ಯಾಗ್‌ಡೋಗ್ರಾದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಬರಬಹುದು, ದಿಲ್ಲಿಗೆ ವಾಪಸು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬುಕ್ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಪ್ರಯಾಣ ಸಾಧ್ಯ. ನಾನು ಕೈಲಾಸ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಮೊದಲು ಗ್ಯಾಂಗ್‌ಟೋಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಗೊಂಡು ವಿಮಾನ ಪ್ರಯಾಣದ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಸಿಕ್ಕಿಂ ಟೂರಿಸಂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ನಿನವರು ನಾನು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬುಕ್ ಮಾಡಿದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ನನಗೆ ವಿಮಾನದ ಟಿಕೆಟ್ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಾಯಿತು.

ನನ್ನ ನಿರಾಸೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ್ದರೂ, ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯರ ಭಕ್ತಿಭಾವ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸಿತು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಅವರಲ್ಲೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತ ನೋಡಿ ಶಿವನನ್ನೇ ಕಂಡಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಗ್ಯಾಂಗ್‌ಟೋಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ವಿಲ್ಲಕ ವಿಷಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಜಗಳ ಮಾಡಿದರು! ಇನ್ನು ಯಾತ್ರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಾತ್ರೆಯ ಅನುಭವಗಳು

೨೦೧೬ ಜುಲೈ ೯ರಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ೧೧.೧೫ರ ಟಿಪ್ಪು ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ೬ರ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೊಬೈಲ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ, ಯಾರನ್ನೂ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗದೆ, ಮೆಟ್ರೋ ಹಿಡಿದು ಗುಜರಾತಿ ಸಮಾಜ ಸದಸ್ಯೆ ಹೋಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ೧೧ ಆಗಿತ್ತು. ದಿಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ನೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಚಿನ ಯಾತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಖಾಲಿಯಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಡಾರ್ಮೆಟರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ದಿನಗಳೂ ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಉಳಿದೆ. ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ಎ.ಸಿ. ಡಾರ್ಮೆಟರಿ ವಸತಿ ಉಚಿತ. ಆದರೆ ೪೫ ಜನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಟಾಯ್ಲೆಟ್,

ಎರಡು ಬಾತ್‌ರೂಂ. ನಮ್ಮ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಅನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಟಾಯ್ಲೆಟ್‌ಗಳು! ಅನೇಕ ಯಾತ್ರಾ ಸಮಿತಿಗಳು ನಮಗೆ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನೂ, ಶಿವಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಸಿ.ಡಿ.ಗಳನ್ನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು! ಇನ್ನು ಟಾಯ್ಲೆಟ್ನೋ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾನೈಟ್ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ವಿದೇಶೀ ಮಾದರಿ ಕಮೋಡ್; ಟೆಶ್ಯೂ ಪೇಪರ್ ಇಲ್ಲ, ನೀರು ನಿಂತು ಕೊಚ್ಚಿ. ಪೂ, ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊರಗೇ ಕಾರಿಡಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು; ಬಾತ್‌ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟುನಿಂತ ಗೀಸರ್, ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನ. ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲ್ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜ ಸದನ ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆಗಳು

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಖಾಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಟ್ ಅಂಡ್ ಲಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಯಾತ್ರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದೇನೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆ. ಟ್ರೆಡ್ ಮಿಲ್ ಟೆಸ್ಟಿನ ಮೊದಲು ಒಂದು ಇಡ್ಲಿ, ಒಂದು ವಡೆಯ ಅಲ್ಪಾಹಾರ ಕೊಟ್ಟರೂ, ತಪಾಸಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಊಟ ಹಾಕಿದರು. ಇಷ್ಟು ಸವಿವರವಾದ ಟೆಸ್ಟುಗಳು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಯಾತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಮರುದಿನ, ೧೧ರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ದಕ್ಷಿಣಪುರಿಯಲ್ಲಿನ ಇಂಡೋ - ಟಿಬೆಟನ್ ಬಾರ್ಡರ್ ಪೊಲೀಸ್ (ಎಫಿಬಿಪಿ) ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟು ಸರಿಯಿದೆಯೇ ಎಂದು ತಪಾಸಣೆ. ಎಲ್ಲೋ ಸಾಬ್ (ಎಲ್. ಓ. - ಲಯಸ್ ಆಫೀಸರ್) ಮನೋಜ್ ಯಾದವ್ ಸೇರಿ ೩೮ ಜನರಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಐದು ಜನಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೋದ ವರ್ಷದ ಯಾತ್ರೆಯ ಫಿಲ್ಮ್ ಶೋ ಶೋರಿಸಿದರು. ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಕೃತಕ ಉಸಿರಾಟ, ಎದೆ ಒತ್ತಿ ಹೃದಯ ಮತ್ತೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದರ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಫುಡ್, ಲಗೇಜ್, ಪೂಜಾ, ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಪೈನಾನ್ಸ್ ಕಮಿಟಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ನಾನು ಪೂಜಾ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಸಮಿತಿ ಯವರು ಊಟ, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಮ್ಮಿಣಿ, ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಹಣ್ಣು, ಕೈ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅನಂತರ ಆರ್ಮಿ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೆವು. ನಾನು ಬ್ಯಾಗು ಒಂದನ್ನು ಕೊಂಡೆ. ಅನಂತರ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿನ ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್ ಏಜೆಂಟ್ ಬಳಿ ೧೬೦೧ ಡಾಲರು ಹಾಗೂ ೩೦೦೦ ಯುವಾನ್ ಕೊಂಡೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಆರ್ಮಿ ಸ್ಟೋರ್ ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ತುಂಬಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು. ನಾನು ಒಂದು ವಾಟರ್‌ಪ್ರೂಫ್ ಕ್ಯಾಪ್, ಗ್ಲೌಸ್ ಹಾಗೂ ಚಳಿಯ ಟೋಪಿ, ನನ್ನ

ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ವಸತಿ

ಶ್ರೀಮತಿಗೆ ಒಂದು ಡ್ರೆಸ್ ಕೊಂಡೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗುಜರಾತಿ ಸದನಕ್ಕೆ ಹೋದವು.

ಜುಲೈ ೧೨ರಂದು ವಿದೇಶವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಮಾನದ ಟಿಕೆಟ್ ಹಾಗೂ ಚೀನೀ ಗ್ರೂಪ್ ವೀಸಾ ಕೊಟ್ಟರು. ಗುಂಪಿನ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಪೂಲ್ ಮನಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ೭೦೦೦ ರೂ. ಕೊಟ್ಟೆವು. ಮಳೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ಹಣ ನೀಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿದವು. ನೇರ ಸದನಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ಗುಜರಾತಿ ಸದನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಯಿತು. ಈ ಸಂಜೆ ಸರಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ಭಜನೆ ಹಾಗೂ ಊಟ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಅರ್ಜಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಿಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ೪೦೦೦/-ರೂ. ಅನುದಾನ ನೀಡಿದರು. ಸಿಕ್ಕಿಂ ಟೂರಿಸಂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್‌ನ ಛೇತ್ರಿ ನಮ್ಮ ಅಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮರುದಿನ, ಜುಲೈ ೧೩ರಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ಕೈಲಾಸವಾಣಿ ಎಂಬ ಸಂಘಟನೆಯವರು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು, ಉದ್ದನೆಯ ಮಘ್ನರ್ ತರಹದ ಹಳದಿ ವಸ್ತ್ರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಗೌರವಿಸಿ, ಕೈಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ, ಪುಸ್ತಕ, ಸಿಡಿ ಎಲ್ಲ ನೀಡಿ, ಒಂ ನಮಸ್ಕಾರವು ಹೇಳಿದರು. ದಿಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಹಾಜರಿದ್ದರು. ಇನ್ನಾರೋ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಚೀಲ, ಅದರ ತುಂಬ ಔಷಧಿ, ಚಾಕಲೇಟು, ವ್ಯಾಸಲಿನ್ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತುಂಬಿ ನೀಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಗೋಏರ್ ವಿಮಾನ ೧೦.೫೦ಕ್ಕೆ ದಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಬ್ಯಾಗ್‌ಡೋಗ್ರಾಕ್ಕೆ ೧೨.೩೦ಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಐಟಿಬಿಪಿ ಹಾಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಂ ಟೂರಿಸಂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ನಿನವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಎರಡು ಬಸ್ಸು, ಸಾಮಾನುಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯಾನೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾ ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಾ ಊಟ ಮಾಡಿದವು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯವರದ್ದೇ ವಾಹನ, ವಸತಿ, ಊಟಿಂಡಿ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಪಯಣಿಸಿ, ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಂನ ಗ್ಯಾಂಗ್‌ಟೋಕ್ ತಲುಪಿದವು. ಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯವರ ಆಫೀಸು ಇರುವ ಹೊಟೇಲ್ ಮಯೂರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ, ಅದೇ ಸಾಲಿನ ಐದು ಮನೆ ಆಚೆ ಇರುವ ಮೌಂಟ್ ಜೊಪುನೊ ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರ ವಾಸ್ತವ್ಯ. ಊಟ ತಿಂಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ.

ಮೊದಲ ನಿಲುತಾಣ

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸೊಗಸಾದ ತಿಂಡಿ ತಿಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ಅಲ್ಲಿಂದ ೧೦,೪೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನೈದನೇ ಮೈಲು ಎಂಬ ಪರ್ವತ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಲುತಾಣಕ್ಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೂಮುಗಳಿಲ್ಲ, ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಸ್ಥಳ ನೀಡಿದರು. ಊಟ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ೨೫ ಜನ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ವಸತಿಯಲ್ಲಿ, ೧೩ ಮಂದಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಕಟ್ಟಡದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾನದ ಮನೆ, ಸಂಡಾಸು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದವು. ಕೀಟಬಾಧೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನದ ಮನೆ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೀಟಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಬಪ್ರಸಾದ್ ತಂದೆಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯ; ನಡುಗತೊಡಗಿದರು. ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದು ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಅನಂತರ, ಕೆಳಗೆ ಗ್ಯಾಂಗ್ಟೋಕ್‌ಗೆ ಮರಳಿ, ವೈದ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಹೋಗಿ, ಅಳುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಮಗನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಮಗನಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಹೋದ ಸಂಕಟ. ತಾನೂ ಅಳುತ್ತ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭ ಹಾರೈಸುತ್ತ, ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಗ್ಯಾಂಗ್ಟೋಕ್‌ಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ವೃದ್ಧರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆದರೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಉತ್ತಮ ಸಂಘಟಕರಾದ ಶಿಬಪ್ರಸಾದ್ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ, ಅನಂತರದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಚೆದುರಿಹೋಗದಂತೆ ಗುಂಪನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತ, ಇಳಿಯಲು, ಸಾಮಾನು ಸಾಗಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದರು. ಡೆಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಟ್ ಅಂಡ್ ಲಂಗ್ ಇನ್‌ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ಯೂಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ತಂದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಊದಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದಾಗ, ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದರು. ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಜಬ್ಬಲ್ಪರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಏನು ಕಷ್ಟ ಕಾದಿದೆಯೋ ಎಂದು ಆತಂಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ.

ಜುಲೈ ೧೫ರಂದೂ ಇಲ್ಲೇ ವಾಸ್ತವ್ಯ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು, ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೊಂದಿದ ಸೋಮ್‌ಗೋ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಯಾಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಯಾಕ್ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಮಾಡಿದ್ದು. ಬಾಡಿಗೆಯೂ ಕಡಿಮೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಾಧು. ಮೂಗು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಯಾಕ್ ಒಡತಿಯರು, ಬೇರೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿಯರು. ದೇವಿ ದುರ್ಗೆಯ ಪುಟ್ಟ ದೇವಸ್ಥಾನ. ರಾಜರುಗಳು ಎಲ್ಲ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಮಳೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಮಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಯಿತು. ಊಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಸತಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು. ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವರು ತಿರುಗಾಡಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಚಳಿ ಬಹಳ, ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. (ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)